

ЯДЕРНА ТА РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах інтенсивного застосування нових способів для перетворення атомної енергетики в тепло та електроенергію, виділення ядерно-радіаційної безпеки в системі екологічної безпеки відіграє важливу роль.

Загалом в Україні нормативно-правова база з питань розвитку та функціонування ядерної та радіаційної безпеки сформована. Базовим є Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 року. У статті 1 зазначеного закону термін «радіаційна безпека» визначається як дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки. Ядерна безпека – це дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку [1].

Проте, у науковій літературі «радіаційна безпека» визначена дещо по-іншому. Зокрема, Г.І. Балук визначає це поняття як стан розвитку суспільних відносин у сфері використання ядерної енергії [2, с. 30]. О.В. Сушик, характеризуючи ядерно-радіаційну безпеку, зазначає, що вона є складовою екологічної безпеки в цілому та покликана забезпечувати гарантування права осіб на безпечне навколишнє природне середовище, а її функціонування викликано широким використанням джерел іонізуючого випромінювання природного і штучного походження [3, с. 57].

Отже, узагальнюючи законодавчі та доктринальні поняття можна сказати, що, радіаційна безпека – це певний стан відносин у суспільстві, за якого як теперішнім так і майбутнім поколінням гарантується безпека від негативного впливу іонізуючої радіації.

Законодавством визначені заходи забезпечення ядерно-радіаційної безпеки в Україні. Зокрема, Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» визначає такі як: створення правових основ системи управління та регулювання у даній галузі; встановлення прав та обов'язків органів державної влади та інших суб'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії; встановлення відповідальності; закріплення норм, стандартів та правил поведінки з іонізуючими речовинами; обов'язковості ядерного ліцензування та інші.

У науковій літературі також виділяють комплекс засад радіаційного захисту. До них належать: встановлення ядерного нормування,

ліцензування захист населення і навколишнього природного середовища від іонізуючого випромінювання, встановлення правового режиму ядерних установок та правового режиму поводження з радіоактивними відходами, врегулювання законодавством питання відповідальності за ядерну шкоду тощо [4, с. 279-285].

Для цього створена низка спеціальних органів, які діють у даній сфері, а саме: Державна інспекція ядерного регулювання України, яка діє згідно постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року [5], Національна комісія з радіаційного захисту населення України, повноваження якої визначені у Положенні, затвердженому Верховною Радою України від 6 жовтня 2009 року [6] та інші.

Слід також зазначити, що ще однією важливою складовою заходів ядерно-радіаційної безпеки є фінансування даного виду діяльності. Відповідно до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами, фінансування має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України, коштів Державного фонду поводження з радіоактивними відходами та інших дозволених джерел [7].

Проте, зважаючи на економічне становище України, витрати на дану сферу у практичній площині не визначені як пріоритетні. Вважаємо, що для регулювання даного питання потрібне встановлення додаткових джерел фінансування, створення спеціальних фондів, адже вирішення даної проблеми є головною умовою для країн, які мають намір вступити до ЄС.

Отже, підсумовуючи можна сказати, що ядерна та радіаційна безпека є одним із найважливіших складових екологічної безпеки. Достатній її рівень досягається шляхом дотримання комплексу технічних, санітарних, організаційно-правових та інших вимог, що закріплені чинним законодавством.

Список використаних джерел

1. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 12. – Ст. 81.
2. Балюк Г.І. Радіаційна безпека / Г.І. Балюк // Екологічна енциклопедія / редкол. А.В. Толстоухов [та ін.]. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2008. –Т. 3. – 166 .
3. Сушик О.В. Правові засади забезпечення радіаційної безпеки за законодавством України: дис. канд. юрид. наук : 12.00.06. – Київ, 2010. – 120 с.
4. Екологічне право України: підруч. за ред. Каракаша І.І. – О.: Фенікс, 2012. – 788 с.
5. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: постанова Кабінету Міністрів України від

20 серпня 2014 року № 363 // Офіційний вісник України.– 2000. – № 46. – Ст. 35.

6. Про затвердження Положення про Національну комісію з радіаційного захисту населення України: постанова Верховної Ради України від 6 жовтня 2009 року № 1630-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 49. – Ст. 743.

7. Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами: Закон України 17 вересня 2008 року № 516-V // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 5. – Ст. 8.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.